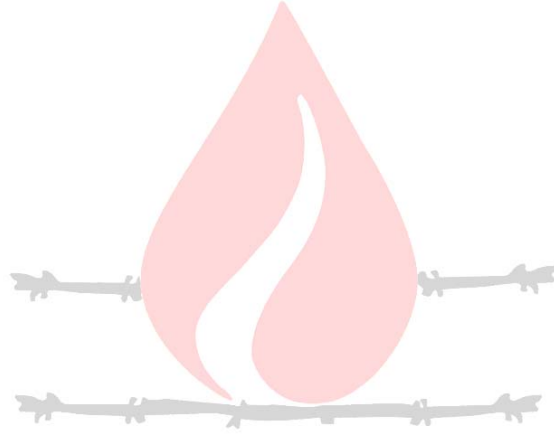

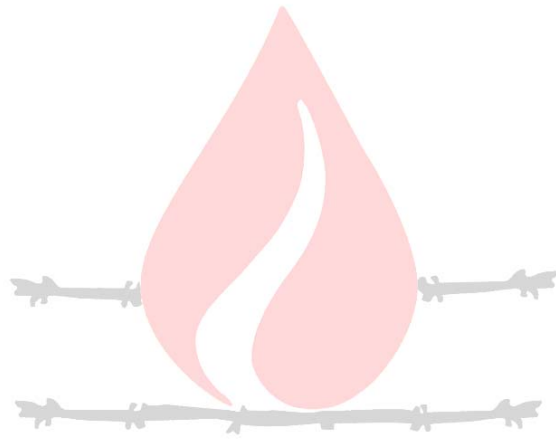
سازمان دفاع از قربانیان خشونت
Organization for Defending Victims
of Violence

سازمان دفاع از قربانیان خشونت
Organization for Defending Victims
of Violence

خرداد و تیر ۱۳۹۷

۹۷۰۴۰۲۵

سازمان دفاع از قربانیان خشونت
Organization for Defending Victims
of Violence

در این گزارش تحولات مربوط به موارد نقض حقوق بشر در کشورهای عربستان سعودی، بحرین و امارات متحده عربی و موارد نقض حقوق بشر از سوی این دولت‌ها در سایر کشورهای منطقه، در خرداد و تیرماه ۱۳۹۷، بر اساس مقالات، گزارش‌ها، بیانیه‌ها و اخبار آشکار به دست‌آمده از سازمان‌های حقوق بشری مردم‌نهاد و بین‌المللی و رسانه‌های گروهی^۱، مورد بررسی قرار گرفته است. محورهای مهم این بررسی به‌صورت خلاصه به شرح زیر است:

الف) موارد نقض حقوق بشر در عربستان سعودی، بحرین و امارات متحده عربی

*عربستان سعودی

۱- انتشار گزارش از سوی مرکز حمایت از حقوق بشر القسط^۲، در روز چهارشنبه ۶ تیرماه ۱۳۹۷، مبنی بر دستگیر شدن هاتون الفصی^۳، نویسنده و محقق، در زمینه تاریخ زنان و سیاست و فعال حقوق زنان، به‌ویژه در زمینه حق مشارکت آن‌ها در انتخابات شوراهای شهری، توسط حکومت عربستان سعودی، در ادامه روند سرکوب فعالان حقوق بشر در این کشور و درخواست گروهی از کارشناسان سازمان ملل^۴ از عربستان برای آزاد کردن سریع و بی‌درنگ مدافعان حقوق زنان، به دلیل تلاش مشروع آن‌ها در

سازمان دفاع از قربانیان خشونت

Organization for Defending Victims of Violence

۱. سازمان عفو بین‌الملل (Amnesty International)؛ شورای روابط خارجی (Council on Foreign Relations)؛ دیده‌بان حقوق بشر (Human Rights Watch)؛ خبرگزاری آسوشیتدپرس (Associated Press)؛ سایت دفتر کمیسریای عالی حقوق بشر سازمان ملل (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR))؛ شبکه خبری الجزیره (Aljazeera)؛ سایت خبری العربیه (The New Arab)؛ خبرگزاری رویترز؛ روزنامه گاردین (The Guardian)؛ مؤسسه کشورهای عرب خلیج (فارس) در واشنگتن (The Arab Gulf States Institute in Washington (AGSIW))؛ سایت تحلیلی لوبلاگ (Loblog)؛ مرکز بین‌المللی عدالت و حقوق بشر (International Centre for Justice and Human Rights)؛ سایت بحرین میروور (Bahrain Mirror)؛ مؤسسه حقوق و دموکراسی بحرین (Bahrain Institute for Rights and Democracy (BIRD))؛ مرکز حمایت از حقوق بشر القسط (AIQST) و سازمان حقوق بشر اروپا - عربستان (European-Saudi Organization for Human Rights (ESOHR)).

^۱ ALQST

^۲ Hatoon al-Fassi

^۳ بیانیه دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر. قابل بازیابی در لینک:

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23270&LangID=E>

راستای ارتقا و حمایت از حقوق زنان در عربستان سعودی و با توجه به تناقض شدید آن با سیاست‌های جدید این کشور در راستای ارائه آزادی‌های جدید به شهروندان زن خود؛^۵

۲- انتشار گزارش از سوی دیده‌بان حقوق بشر، در روز چهارشنبه ۳۰ خردادماه ۱۳۹۷، مبنی بر بازداشت نوف عبدالعزیز^۶ و میاء الزهرانی^۷، دو تن دیگر از مدافعان و فعالان حقوق زنان، پس از اعلام همبستگی خانم عبدالعزیز با زنان فعال در این حوزه که دستگیر شده‌اند، و انتشار نامه وی از سوی خانم الزهرانی، به درخواست او برای نشر آن در صورت دستگیر شدن وی توسط مقامات حکومتی. همچنین ممنوع‌السفر کردن دو تن از فعالان مرد در زمینه حمایت از حقوق زنان، در راستای سرکوب مخالفان و ممانعت به عمل آوردن از برخورداری آن‌ها از هرگونه آزادی، حتی حمایت کلامی از فعالان زن، از سوی حکومت عربستان؛^۸

۳- اظهارات اکسل کینز؛^۹ نماینده بلژیک در جلسه سی‌وهشتم شورای حقوق بشر، در روز سه‌شنبه ۲۹ خردادماه ۱۳۹۷، مبنی بر انتقاد از نقض حقوق بشر در عربستان سعودی و ابراز نگرانی در خصوص سرکوب مدافعان حقوق بشر، به‌ویژه حقوق زنان و در تناقض بودن این اقدامات با تلاش‌های ادعایی حکومت عربستان جهت اعمال برخی اصلاحات در ساختار جامعه. همچنین اشاره به بهره‌گیری مقامات این کشور از قوانین مبارزه با تروریسم جهت قانونی جلوه دادن موارد نقض حقوق بشر^{۱۰} و آغاز مجموعه‌ای از دستگیری‌های خودسرانه، از جمله دستگیری مدافعان زن و مرد حقوق بشر به جرم ادعایی جاسوسی و بر مبنای قوانین ضد تروریسم؛^{۱۱}

سازمان دفاع از قربانیان خشونت
Organization for Defending Victims
of Violence

۵. گزارش مرکز حمایت از حقوق بشر القسط. قابل‌بازیابی در لینک:

[https://www.aljazeera.com/news/2018/06/saudis-arrest-women-activist-۱۸۰۶۲۷۱۳۰۴۳۱۲۷۰۰۰۰۰۰۰۰](https://www.aljazeera.com/news/2018/06/saudis-arrest-women-activist-۱۸۰۶۲۷۱۳۰۴۳۱۲۷۰۰۰۰۰۰)

۶. Nouf Abdelaziz

۷. Mayaa al-Zahrani

۸. سوابق این تحول در گزارش‌های پیشین: گفتنی است که، در ماه‌های اخیر دست‌کم ۱۱ تن از فعالان حقوق بشر در این کشور بازداشت شده‌اند. گزارش برخی رسانه‌ها حاکی از آن است که تعدادی از این افراد بازداشت شده به‌طور موقت آزاد شده‌اند، گویا اینکه بیانیه دادستان عمومی عربستان نشان می‌دهد که این مدافعان حقوق بشر به داشتن ارتباط با سازمان‌های خارجی اعتراف کرده‌اند.

۹. گزارش دیده‌بان حقوق بشر. قابل‌بازیابی در لینک:

<https://www.al-monitor.com/pulse/contents/afp/2018/06/saudi-justice-women-rights.html>

۱۰. Axel Kenes

۱۱. سوابق در گزارش‌های پیشین: گزارش دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل:

الف) سوءاستفاده آشکار از راهبردهای ضد تروریستی باهدف سرکوب مخالفان سیاسی و جریان‌های اپوزیسیون و خاموش کردن درخواست‌های صلح‌آمیز منتقدان برای ایجاد اصلاحات؛

ب) آزار و اذیت سیستماتیک شهروندان به دلیل بهره‌گیری مسالمت‌آمیز آن‌ها از حق آزادی بیان؛

۴- انتشار گزارش از سوی سازمان حقوق بشر اروپا - عربستان، در روز سه‌شنبه ۲۹ خردادماه ۱۳۹۷، مبنی بر قرار داشتن افراد خارجی مقیم عربستان در معرض موارد متعدد نقض حقوق بشر از سوی نظام کفالت^{۱۳} و قوه قضاییه، از جمله گردن زدن این افراد بر مبنای احکام غیرمنصفانه: اشاره به ۱۲۸۶ مورد اعدام، شامل ۵۰۴ تن از افراد خارجی در طول مدت ۱۳ سال، از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۷، ۲۶۳ مورد برای جرائم مربوط به مواد مخدر و ۴۰ مورد در رابطه با اتهاماتی چون، جادوگری، دزدی و تجاوز، به‌رغم دعاوی مقامات این کشور در خصوص صدور حکم اعدام تنها برای جدی‌ترین جرائم (جرائم منجر به مرگ). این سازمان معتقد است ۶۰ درصد از احکام اعدام صادر شده برای افراد خارجی در مجموعه جدی‌ترین جرائم قرار نمی‌گیرد. سازمان مذکور، همچنین به‌عدم وجود شرایط محاکمه منصفانه برای این افراد در عربستان و نامشخص بودن تعداد دقیق احکام اعدام در حال حاضر به دلیل عدم وجود شفافیت در نظام کیفری این کشور^{۱۴} اعتراض کرده است.

ج) برگزاری دادگاه‌های غیرمنصفانه و محرمانه در دادگاه ویژه کیفری (دادگاه رسیدگی به جرائم تروریستی و در حال حاضر محاکمه فعالان سیاسی و حقوق بشر)؛

د) استفاده مأموران قانون از شکنجه و سوء رفتار و اعترافات اجباری و تحت فشار، علیه افراد متهم به جرائم تروریستی، به‌منابۀ تنها سند قاطع در روند محکومیت آن‌ها، همچنین امتناع دادگاه ویژه کیفری از تحقیق و تفحص در خصوص اتهامات مطرح‌شده مبنی بر اعمال شکنجه؛

ه) ابراز نگرانی جدی در زمینه فقدان مراحل و روندهای حقوقی در پرونده‌های تروریستی در کل و به‌ویژه در موارد صدور حکم اعدام و استفاده مقامات از قانون مبارزه با تروریسم جهت صدور حکم اعدام برای پرونده‌های عدم ارتکاب به قتل؛

و) توصیف مقامات سعودی به‌منابۀ «شیفتگان آئین اعدام» و روش‌های آن‌ها برای اجرای این احکام، از جمله اعدام در ملأ عام به‌منزله روش‌های «منسوخ، وحشیانه، غیرانسانی» و در راستای تحقیر و خوار و خفیف کردن تمامی مردم این کشور؛

ز) متوسل شدن حکومت به ابزاری چون انکار محض، ضمانت‌های توخالی و تفاسیر و تعبیر دلخواه از شریعت برای موجه جلوه دادن اقدامات خود؛

ح) ضرورت بررسی بی‌درنگ تعریف گسترده، فراگیر و مبهم تروریسم در قوانین ضد تروریستی عربستان، به‌منظور امکان‌ناپذیر ساختن استفاده از آن علیه مخالفان سیاسی و منتقدان حکومت و خانواده سلطنتی؛

ط) لزوم ایجاد اضطراری یک سازوکار مستقل حقوقی جهت بررسی تمامی، به‌اصطلاح، جرائم گفتاری و نوشتاری و شناسایی تمامی زندانیان دربند به دلیل استفاده آن‌ها از حق آزادی بیان، آزادی اندیشه، آزادی دین و مذهب، آزادی عقیده و آزادی برگزاری تجمعات مسالمت‌آمیز و همچنین، برخوردار از قدرت و اختیار تخفیف جرائم و یا عفو آن‌ها؛

ی) درخواست از مقامات برای دادن ضمانت جهت حضور بدون قید و شرط و کلا پس از بازداشت تمامی مظنونان، به‌منابۀ ابزاری علیه سوءاستفاده از قانون، با توجه به ممنوعیت برقراری هرگونه ارتباط میان وکلا و مجرمان در تمامی دوران بازجویی

^{۱۳} گزارش سازمان حقوق بشر اروپا - عربستان. قابل بازیابی در لینک:

<http://www.esohr.org/en/?p=1739>

! Sponsorship System

^{۱۴} گزارش سازمان حقوق بشر اروپا - عربستان. قابل بازیابی در لینک:

*بحرین

۱- صدور بیانیه از سوی جمعیت ملی اسلامی الوفاق، بزرگ‌ترین گروه سیاسی معارض در بحرین، در روز چهارشنبه ۶ تیرماه ۱۳۹۷، به مناسبت روز بین‌المللی حمایت از قربانیان شکنجه^{۱۵}؛

الف) رسیدن تعداد قربانیان شکنجه در این کشور، از سال ۲۰۱۱ تا پایان سال ۲۰۱۷، به ۵۰۹۸ تن و به ثبت رسیدن ۲۰۱ مورد دیگر از ابتدای سال ۲۰۱۸ تاکنون، به‌رغم تصویب کنوانسیون مبارزه با شکنجه توسط حکومت بحرین؛

ب) اعمال شدیدترین شکنجه‌های فیزیکی و روانی علیه فعالان بازداشتی از زمان دستگیری و بازجویی در اتاق‌های مخفیانه تا دوران حبس و گرفتن اعتراف از آن‌ها، ناگزیر ساختن زندانیان به ترک گفتن تمامی فعالیت‌های مدنی و یا حقوق بشری و بازداشتن اجباری شهروندان از حقوق اساسی خود با توسل به ارباب و تهدید؛

ج) مرگ بسیاری از زندانیان عقیده در زندان‌های بحرین زیر شکنجه و یا متحمل شدن آسیب‌های جدی جسمی و روحی پس از آزاد شدن از زندان؛

د) بهره‌گیری مقامات بحرین از شکنجه، به‌منابه سیاستی سیستماتیک برای وادار کردن شهروندان خواهان برقراری دموکراسی و اصلاحات واقعی به پرداختن بهایی سنگین و رو به وخامت گذاردن این وضعیت به دلیل فقدان نظام نظارت و پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری؛

ه) ممانعت به عمل آوردن مقامات بحرین از بازدید گزارشگر ویژه سازمان ملل در زمینه شکنجه، از این کشور، به‌رغم دریافت درخواست‌های مکرر در این خصوص و؛

و) درخواست جمعیت الوفاق از جامعه بین‌المللی برای پذیرش مسئولیت در این زمینه و تشکیل کمیته‌ای مستقل به‌منظور مورد تحقیق و بررسی قرار دادن موضوع شکنجه و دیگر موارد نقض حقوق بشر در این کشور^{۱۶}؛

<http://www.esohr.org/en/?p=1725>

15. International Day in Support of Victims of Torture

16. گزارش سایت بحرین می‌رور. قابل بازیابی در لینک:

<http://www.bahrainmirror.com/en/news/48059.html>

۲- انتشار گزارش از سوی سازمان عفو بین الملل، در خصوص افزایش قابل توجه میزان سرکوب مخالفان در بحرین در یک سال اخیر، ژوئن ۲۰۱۶ تا ژوئن ۲۰۱۷، مبنی بر:

الف) کاهش چشمگیر صداهای معترض برخاسته از جامعه مدنی، به دلیل هراس منتقدان صلح طلب، از مدافعان حقوق بشر تا فعالان سیاسی، از مخاطرات و عواقب فعالیت های خود؛
ب) توسل روزافزون مقامات حکومتی به حجم گسترده ای از شیوه های سرکوبگری، از جمله دستگیری و بازداشت، آزار و اذیت، تهدید و ارباب، پیگرد قانونی، احضار و بازجویی، حبس، شکنجه و بدرفتاری و ممنوعیت از سفر علیه دست کم ۱۶۹ تن از منتقدان حکومت و یا اعضای خانواده آنها، زنان و مردان مدافع حقوق بشر، وکلا، روزنامه نگاران، فعالان و رهبران سیاسی، روحانیون شیعه و معترضان صلح طلب؛

ج) مورد هدف قرار دادن، تعلیق موقت (از ژانویه ۲۰۱۷) و تعطیل کردن خودسرانه (از ژوئن ۲۰۱۷) روزنامه الوسط^{۱۲} تنها روزنامه مستقل بحرین؛

د) منحل کردن جمعیت ملی اسلامی الوفاق، اصلی ترین گروه سیاسی معارض و حزب الوعد، مهم ترین حزب سیاسی مخالف حکومت، بر مبنای اتهامات بی پایه و اساس؛

ه) استفاده فزاینده نیروهای امنیتی، از جمله آژانس امنیت ملی کشور، از زور، ضرب و شتم، شلیک با سلاح گرم و شلیک گاز اشک آور از نفربرهای ضد گلوله یا بالگرد به سوی منازل مسکونی و یا معترضان و کشتن دست کم ۶ تن از شهروندان بحرینی، از جمله یک کودک و زخمی کردن صدها تن دیگر؛

و) درخواست سازمان عفو بین الملل از حکومت بحرین برای جامه عمل پوشاندن به توصیه های این سازمان مشتمل بر:

متوقف ساختن سرکوب حقوق آزادی بیان، آزادی اجتماع و برگزاری تجمعات مسالمت آمیز؛ آزاد کردن بی درنگ و بدون قید و شرط زندانیان سیاسی؛ متوقف ساختن اقدامات تلافی جوینانه علیه مدافعان حقوق بشر و دیگر منتقدان صلح طلب و خویشاوندان آنها؛ پایان بخشیدن به مورد هدف قرار دادن احزاب مخالف سیاسی و تعطیل کردن روزنامه های مستقل؛ خودداری ورزیدن بی درنگ

از اعمال شکنجه و سوء رفتار با مدافعان حقوق بشر، فعالان سیاسی و سایر افراد در بند و تحت کنترل قرار دادن نیروهای امنیتی و اطمینان یافتن از انجام تحقیقات سریع، مستقل و مؤثر در زمینه اتهامات وارد شده مبنی بر موارد نقض حقوق بشر؛^{۱۸}

۳- انتشار بیانیه از سوی مؤسسه حقوق و دموکراسی بحرین؛^{۱۹} در روز دوشنبه ۴ تیرماه ۱۳۹۷، مبنی بر محکوم کردن شدید حکم دادگاه کیفری چهارم بحرین^{۲۰} در خصوص نجاج احمد یوسف،^{۲۱} فعال سیاسی زن، به دلیل انتقاد وی از برگزاری مسابقات فرمول وان^{۲۲} در این کشور، در شبکه‌های اجتماعی (فیس‌بوک) و محکوم کردن او به تحمل ۳ سال حبس با توجه به (به ادعای این حکم) برخوردار وی از انگیزه‌های سیاسی و تلاش او برای براندازی نظام، همچنین درخواست این نهاد از مقامات بحرینی برای لغو این حکم و آزاد کردن بی‌درنگ خانم یوسف، با توجه به نقض فاحش حقوق او در زمینه آزادی بیان و انجام تحقیقات دقیق در زمینه اتهامات مربوط به اعمال شکنجه‌های فیزیکی و روحی، سوء رفتار و آزار و اذیت، تعرض جنسی و گرفتن اعترافات اجباری از وی و پاسنگو نمودن مأموران مربوطه؛^{۲۳}

۴- حمله بامدادی مقامات امنیتی بحرین، در روز دوشنبه ۴ تیرماه ۱۳۹۷، به خانه‌های مسکونی در منطقه ستره^{۲۴} و دستگیری یک کودک و دو جوان از روستاهای وادیان^{۲۵}، المعمر^{۲۶} و نویدرات^{۲۷}، به نام‌های حسین محمد الاکراوی^{۲۸}، حسن عبدالانبی^{۲۹} و عبدا... عیسی^{۳۰} (دانشجو دانشگاه در هند).^{۳۱}

سازمان دفاع از قربانیان خشونت
Organization for Defending Victims
of Violence

^{۱۸}. گزارش سازمان عفو بین‌الملل. قابل بازیابی در لینک:

<https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/09/bahrain-year-crushing-dissent/>

^{۱۹} Bahrain Institute for Rights and Democracy (BIRD)

^{۲۰} Bahrain's Fourth Criminal Court

^{۲۱} Najah Ahmed Yousif

^{۲۲} Formula One Race

^{۲۳}. گزارش مؤسسه حقوق و دموکراسی بحرین. قابل بازیابی در لینک:

<http://birdbh.org/2018/06/breaking-sexually-assaulted-bahraini-female-activist-sentenced-to-three-years-in-prison-over-facebook-comments-criticizing-formula-one-race-in-bahrain/>

^{۲۴} Sitra

^{۲۵} Wadiyan

^{۲۶} Al-Ma'ameer

^{۲۷} Nuwaidrat

^{۲۸} Hussein Mohammad Al-Akrawi

^{۲۹} Hassan Abdulanbi

^{۳۰} Abdullah Isa

^{۳۱}. گزارش سایت بحرین میروور. قابل بازیابی در لینک:

<http://www.bahrainmirror.com/en/news/47982.html>

*امارات متحده عربی

۱- انتشار گزارش از سوی مرکز بین‌المللی عدالت و حقوق بشر، مستقر در ژنو،^{۳۲} در روز سه‌شنبه ۵ تیرماه ۱۳۹۷، به مناسبت روز بین‌المللی حمایت از قربانیان شکنجه،^{۳۳} مبنی بر نقض موازین بین‌المللی در زمینه حقوق زندانیان و نادیده انگاشتن کرامت انسانی آنها، حتی در زندان‌های زنان توسط حکومت امارات متحده عربی، بر اساس مستندات صوتی به دست آمده از زندانیانی، چون امنیه احمد سعید العبدلی^{۳۴} و مریم سلیمانی البلوچی^{۳۵} از زندان الوثبه^{۳۶} و دیگر زندان‌ها، از جمله الراضین^{۳۷} و الصدر^{۳۸} اعمال شکنجه و بدرفتاری با زندانیان در دوران بازجویی، شرایط نامناسب زندان‌ها و سوء رفتار با زندانیان زن در زندان الوثبه، فقدان امنیت و عدم برخورداری از شرایط مناسب بهداشتی در این زندان‌ها، نادیده گرفتن حق زندانیان در خصوص برخورداری از مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، تحمیل بازجویی‌های تحقیرآمیز بر زندانیان، استفاده از لباس‌های نامناسب و تحقیرآمیز برای آنها و نقض حقوق زندانیان در زمینه ملاقات و برقراری تماس با اعضای خانواده و یا وکلای خود) و ارائه توصیه‌هایی در این زمینه به مقامات امارات متحده عربی مبنی بر:

سازمان دفاع از قربانیان خشونت

Organization for Defending Victims
of Violence

^{۳۲}International Centre for Justice and Human Rights

^{۳۳}International Day in Support of Victims of Torture

^{۳۴} سوابق این پرونده در گزارش‌های پیشین: گزارش مرکز بین‌المللی عدالت و حقوق بشر (مستقر در ژنو)، در روز جمعه ۴ خرداد ماه ۱۳۹۷، مبنی بر دریافت مدارک صوتی از سوی امنیه احمد سعید العبدلی، در روز شنبه ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷، از زندان الوثبه در ابوظبی، حاوی شرح تجربیات وی از تحمل شکنجه‌های شدید در این زندان و شرایط بسیار نامناسب نگهداری زندانیان (حضور ۲۰ زندانی در یک سلول هشت نفره، فقدان سیستم تهویه هوا، قطع آب برای ساعات‌های متمادی، رفتارهای خشونت‌آمیز نگهبانان با زندانیان و ...) تماس او با وزارت کشور، دادستان کل و سازمان‌های امنیتی جهت انتقال او از این زندان و بی‌توجهی مقامات کشور به این خواسته و از این رو، درخواست او از سازمان‌های حقوق بشری برای مداخله در این خصوص به منظور متوقف ساختن روند شکنجه و دیگر مصادیق نقض حقوق بشر در زندان‌های مخفیانه زنان.

^{۳۵}Maryam Sulaiman Al-Baluchi

^{۳۶}Al-Wathba

^{۳۷}Al-Razeen

^{۳۸}Al-Sadr

الف) آزاد کردن تمامی زنان زندانی در زندان‌های امارات متحده عربی، به دلیل استفاده آن‌ها از حق آزادی بیان؛

ب) در نظر گرفتن دوره مرخصی پزشکی برای زندانیان بیمار، از جمله عالیه عبدالنور^{۳۹}؛

ج) انجام تحقیقات جدی و سریع در زمینه اتهامات وارد شده به مأموران و مقامات زندان الوثبه و دیگر زندان‌های امارات، مبنی بر اعمال شکنجه و سوء رفتار با زندانیان؛

د) فراهم آوردن امکان ملاقات زندانیان با اعضای خانواده و وکلای خود؛

ه) منطبق نمودن بازداشتگاه‌ها با موازین بین‌المللی در زمینه رعایت شرایط بهداشتی و امنیتی و مطابق با کرامت انسانی؛

و) ایجاد نهاد ملی حقوق بشری در هماهنگی با اصول وضعیت نهادهای ملی^{۴۰}؛ به‌منظور انجام بازرسی‌های مستقل از زندان‌ها و نظارت بر آن‌ها و همچنین تحقیق و تفحص در زمینه موارد نقض حقوق زندانیان و محاکمه مسئولان این اقدامات در برابر هیأت قضایی مستقل و بی‌طرف؛

ز) ارائه مجوز به گزارشگر ویژه حقوق بشر در زمینه شکنجه، گروه ویژه ناپدیدشدگی اجباری، گزارشگر ویژه سازمان ملل در زمینه مدافعان حقوق بشر و سازمان‌های حقوق بشری بین‌المللی برای بازدید از زندان‌های امارات متحده عربی، از جمله زندان‌های زنان و بررسی عملکرد مقامات اماراتی در رابطه با موازین بین‌المللی و حفظ کرامت و حرمت زندانیان؛

ح) تصویب بی‌درنگ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی^{۴۱} و پروتکل‌های اختیاری آن، پروتکل اختیاری کنوانسیون مبارزه با شکنجه^{۴۲} و کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی افراد در برابر ناپدیدشدگی اجباری^{۴۳}.

^{۳۹}Alia Abdulnour

^{۴۰}Principles on the Status of National Institutions

^{۴۱}International Covenant on Civil and Political Rights

^{۴۲}Optional Protocol to the Convention against Torture

^{۴۳}International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance

ب) موارد نقض حقوق بشر از سوی عربستان سعودی و امارات متحده عربی در سایر کشورهای منطقه

۴۸: ائتلاف به رهبری عربستان در یمن

۱- صدور حکم از سوی دادگاه عالی اداری بلژیک، در روز شنبه ۹ تیرماه ۱۳۹۷، مبنی بر تعلیق مجوزهای صادرات سلاح به عربستان سعودی، از سوی شرکت اسلحه‌سازی اف.ان هرستال^{۴۸}؛ به دلیل ملاحظات حقوق بشری و در پی تعهد این دادگاه در ماه ژانویه سال جاری میلادی برای متوقف ساختن روند اعطای این مجوزها: این شرکت در سال گذشته ۱۵۳ میلیون یورو (معادل ۱۷۹ میلیون دلار) سلاح به عربستان سعودی فروخته و مقامات این دادگاه بر این باورند که در این معامله کارنامه حقوق بشری این کشور به درستی مورد بررسی قرار نگرفته است. بلژیک پس از آلمان دومین کشوری است که دست به این اقدام زده است^{۴۹}؛

۲- اظهارات کریستین بکلر^{۴۷} پژوهشگر بخش خاورمیانه و شمال آفریقای دیده‌بان حقوق بشر، در روز چهارشنبه ۶ تیرماه ۱۳۹۷، در خصوص انتشار سالانه فهرست سیاه ناقضان حقوق کودکان در دوران جنگ توسط دبیرکل سازمان ملل، مبنی بر،

الف) قرار دادن بسیاری از طرف‌های درگیر در جنگ یمن، از جمله انصارا...، القاعده، شبه‌نظامیان طرفدار دولت و نیروهای کمربند امنیتی در این فهرست؛
ب) مورد انتقاد قرار دادن اقدام آنتونیو گوترش، در خصوص مستثنا کردن ائتلاف به رهبری عربستان، عامل کشته و زخمی شدن صدها کودک یمنی، توسط حملات مکرر هوایی در سال

۴۹: FN Herstal

۴۸. گفتنی است که پارلمان اروپا نیز در سال ۲۰۱۶، از اتحادیه اروپا خواسته بود که عربستان را به دلیل استفاده از تسلیحات اروپایی در مورد هدف قرار دادن شهروندان یمنی تحریم کند. این در حالی است که آمریکا، انگلیس و فرانسه، اصلی‌ترین صادرکنندگان سلاح به عربستان و از متحدان نزدیک آن، به رغم درخواست‌های مکرر نهادهای حقوق بشری، همچنان به فروش تسلیحات به این کشور ادامه می‌دهند.

۴۶. گزارش سایت خبری العربیه. قابل بازیابی در لینک:

<https://www.alaraby.co.uk/english/news/2018/7/1/belgium-suspends-licenses-for-arms-exports-to-saudi-arabia>

۴۷: Kristine Beckerle

۲۰۱۷ و قرار دادن آن تنها در فهرست ویژه کشورهای مورد انتقاد به دلیل عدم اتخاذ تدابیر لازم و یا ناکارآمد بودن این اقدامات برای حمایت از کودکان و کاهش میزان تلفات آنها؛

ج) خاطرنشان کردن بخش‌هایی از گزارش دبیرکل سازمان ملل در خصوص مسئول شمردن نیروهای ائتلاف عربستان در کشتن و زخمی کردن ۶۷۰ کودک در سال ۲۰۱۷: کاهش ناچیز در مقایسه با قربانی کردن ۶۸۳ کودک در سال ۲۰۱۶؛

د) اشاره به ادعای «کاهش چشمگیر» میزان حملات ائتلاف عربی به مدارس و بیمارستان‌ها، در این گزارش، به‌رغم مورد هدف قرار گرفتن ۱۹ مدرسه و ۵ بیمارستان از سوی این نیروها در سال ۲۰۱۷ در مقایسه با سال ۲۰۱۶، یعنی حمله به ۲۸ مدرسه و ۱۰ بیمارستان: تأکید بر لزوم پایان دادن به این حملات از سوی عربستان، به‌جز در موارد استفاده از این مکان‌ها برای اهداف نظامی؛

ه) مورد انتقاد قرار دادن این گزارش به دلیل اشاره تلویحی به پایان بخشیدن محاصره یمن از سوی نیروهای ائتلاف، با توجه به‌صورت نپذیرفتن کوچک‌ترین اقدامی در این زمینه و تنها گشایش گذرگاه‌های این کشور از سوی این نیروها، همچنین ممانعت به عمل آوردن از جریان عبور مواد غذایی و دارویی به نقاط مختلف یمن، با توجه به قرار داشتن میلیون‌ها تن از مردم این کشور در آستانه قحطی و بسته نگاه داشتن فرودگاه اصلی یمن، حتی به روی بیماران و زخمی‌ها، به‌رغم متعهد شدن مکرر آنها به انجام این اقدام؛

و) مورد انتقاد قرار دادن گزارش سازمان ملل به دلیل اشاره به نیروهای ائتلاف با عبارت «ائتلاف برای احیاء مجدد مشروعیت در یمن» به‌جای عبارت «ائتلاف عربی به رهبری عربستان سعودی»، همچون گزارش سال گذشته؛

ز) انتقاد از گزارش آنتونیو گوترش به دلیل اشاره به نام عربستان سعودی، تنها در موارد لزوم تبیین و تصریح پیشرفت‌های انجام پذیرفته، همچنین عدم قرار دادن نام امارات متحده عربی در فهرست سیاه ناقضان حقوق بشر، در کنار سایر نیروهای کمربند امنیتی، به‌رغم تأمین، آموزش و هدایت و مدیریت این نیروها از سوی این کشور؛

ح) تأکید بر لطمه زدن گزارش دبیرکل سازمان ملل به تمامی تلاش‌ها و اقدامات لازم جهت تحت فشار قرار دادن مقامات عربستان و امارات در راستای پایبندی به تعهدات حقوقی بین‌المللی

خود و مهر تأیید زدن به رویکرد مصون ماندن کشورهای برخوردار از پول و قدرت از تحقیقات موشکافانه این سازمان، به‌رغم نقض فاحش و گسترده حقوق انسانی از سوی آن‌ها؛^{۴۷}

۳- ارسال نامه سرگشاده از سوی ۱۵ سازمان حقوق بشری و بشردوستانه (از جمله، سازمان عفو بین‌الملل، دیده‌بان حقوق بشر، اتحاد بین‌المللی دفاع از حقوق و آزادی‌ها؛^{۴۸} اقدام علیه گرسنگی؛^{۴۹} سازمان بین‌المللی معلولان؛^{۵۰} سازمان نظارت بر تسلیحات؛^{۵۱} شورای پناهجویان نروژ؛^{۵۲} سازمان پزشکان جهان؛^{۵۳} نهاد نجات کودکان و ...) به امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و دولت این کشور، با توجه به برگزاری کنفرانس بین‌المللی بشردوستانه یمن، در روز چهارشنبه ۶ تیرماه ۱۳۹۷، در پاریس، مبنی بر:

الف) درخواست از دولت فرانسه برای بهره‌گیری از تمامی امکانات و شیوه‌های در دسترس برای تحت فشار قرار دادن دو متحد عرب خود (عربستان سعودی و امارات متحده عربی) به‌منظور به حداقل رساندن آسیب‌ها و لطمات وارده به شهروندان شهر حدیده، در جریان حمله این کشورها به این بندر با ۶۰۰ هزار نفر جمعیت؛

ب) تأکید بر ثمربخش بودن این همایش تنها در صورت ایفای نقش آن در ممانعت به عمل آوردن از بروز فجایع جدید بشری و ارتقای میزان حمایت از شهروندان در سراسر این کشور؛

ج) تأکید بر لزوم توجه به اهمیت این بندر، به‌عنوان محل ورود ۷۰ درصد از کالاهای وارداتی کشور و تأمین‌کننده کالاهای ضروری برای ۲۰ میلیون تن از شهروندان یمنی متکی به کمک‌های بشردوستانه خارجی برای تداوم حیات خود؛^{۴۸}

^{۴۸}. گزارش دیده‌بان حقوق بشر. قابل بازیابی در لینک:

<https://www.hrw.org/news/2018/06/27/uns-list-shame-goes-easy-saudi-led-coalition>

؛ Alliance internationale pour la défense des droits et des libertés

؛ Action Contre la Faim

؛ Handicap International

؛ Observatoire des Armements

؛ Norwegian refugee Council

؛ Médecins du Monde

؛ Save the Children

د) ابراز خرسندی از تمایل فرانسه به همکاری بیشتر در زمینه بحران یمن و در عین حال، ابراز نگرانی در زمینه برگزاری کنفرانسی بشردوستانه در مورد یمن با همکاری عربستان سعودی، به مثابه یکی از طرف‌های این جنگ و آماده‌سازی برای حمله‌ای بزرگ به بندر حدیده؛

ه) درخواست از دولت فرانسه برای هشدار در خصوص مخاطرات پیش‌روی شهروندان حدیده در جریان حمله به این شهر و درخواست از طرفین جنگ برای برداشتن گام‌های فوری جهت فراهم آوردن امکان عبور و مرور امن شهروندان در حال گریز و واردات بدون مانع کالاهای بشردوستانه و تجاری، همچنین دسترسی نهادهای بشردوستانه به این مناطق، بنابر قوانین بشردوستانه بین‌المللی؛ و) تقاضا از دولت فرانسه برای محکوم کردن حملات کور و نامتناسب تمامی طرف‌های درگیر در جنگ علیه شهروندان؛

ز) درخواست از امانوئل مکرون برای تعلیق ارسال تسلیحات به عربستان سعودی و امارات متحده عربی، به دلیل خطر به‌کارگیری این تسلیحات در جنگ یمن و یا ارتکاب به نقض قوانین بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر بین‌المللی، همچنین فراهم آوردن امکان نظارت پارلمان فرانسه بر روند فروش این تسلیحات؛^{۶۵}

۴- انتشار گزارش از سوی خبرگزاری آسوشیتدپرس، در روز چهارشنبه ۳۰ خردادماه ۱۳۹۷، مبنی بر اعمال گسترده شکنجه‌های جنسی و دیگر سوء رفتارها و آزارهای تحقیرآمیز علیه صدها زندانی محبوس در زندان بئراحمد،^{۶۷} در شهر عدن، واقع در جنوب یمن، و دیگر زندان‌های تحت نظارت امارات متحده عربی (دست‌کم ۵ زندان بنا به گزارش آسوشیتدپرس) و عدم پاسخگویی مقامات اماراتی به این گزارش‌ها^{۶۸}؛

^{۶۵}. گزارش دیده‌بان حقوق بشر. قابل‌بازیابی در لینک:

<https://www.hrw.org/news/2018/06/26/yemen-minimize-harm-civilians-hodeidah>
Beir Ahmed

^{۶۸}. گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس. قابل‌بازیابی در لینک:

<https://www.theguardian.com/world/2018/jun/20/yemen-sexual-abuse-uae-run-jails-prisoners-allegations#img-1>

^{۶۹}. سوابق این تحول در گزارش‌های پیشین: صدور بیانیه از سوی حدود صد تن از زندانیان زندان بئر احمد، در شهر عدن، واقع در جنوب یمن، در روز دوشنبه ۳ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷، مبنی بر اقدام به اعتصاب آن‌ها در اعتراض به بازداشت نامشخص و بدون اتهام و محاکمه خود، با توجه به صدور دستور آزادی ۷۰ تن از این زندانیان از سوی دادستان‌های عدن و خودداری فرماندهان اماراتی از اجرای این دستور

۵- سناریوهای احتمالی برای جنگ حدیده: پیامدهای حقوق بشری^{۶۰}

الف) سناریوی نخست: دستیابی به راه‌کاری سیاسی، بهترین سناریو: ممانعت به عمل آمدن از تعمیق بیشتر بحران‌های بشری، افزایش قابل توجه میزان واردات کالا به کشور، احتمال پایین آمدن میزان بهای کالاها و قرار گرفتن کالاهای اساسی در اختیار افراد بیشتر؛

ب) سناریوی دوم: طرح ائتلاف به رهبری عربستان: دستیابی به پیروزی سریع: در پی داشتن کمترین آسیب‌های بشردوستانه در مقایسه با سناریوهای دیگر به استثنا سناریوی نخست. با این حال، احتمال توقف تأمین کالا برای شهروندان ساکن بندر و شهر حدیده، به مدت یک ماه، به بار آمدن عواقب وخیم برای بخش بزرگی از مردم یمن، با توجه به اتکا آن‌ها به کمک‌های بشردوستانه وارداتی از طریق این بندر، به‌ویژه آب آشامیدنی و از این رو احتمال شیوع وبا در شهر و رو به وخامت نهادن وضعیت حقوق بشری کشور خواهد بود؛

ج) سناریوی سوم: تداوم جنگ به مدت چند ماه، محتمل‌ترین سناریو: تداوم جنگ سه ماهه در حدیده موجب به بار آمدن عواقب جدی و زیان‌بار در زمینه وضعیت حقوق بشری، چه در حدیده و چه در دیگر شهرهای یمن خواهد شد. اجتناب ورزیدن شرکت‌های کشتیرانی برای ارسال کشتی‌های باری خود به این بندر در زمان وقوع جنگ، به‌رغم درخواست‌های سازمان ملل در این خصوص، منجر به از دست رفتن جان بسیاری از شهروندان و نابود شدن زیرساخت‌های آن، همچنین احتمال شیوع قابل توجه بیماری وبا خواهد بود؛

د) سناریوی چهارم: تداوم یافتن جنگی مخرب برای مدت زمان طولانی، بدترین سناریو: پدید آمدن عواقب ناگوار چون افزایش میزان گرسنگی، شیوع بیماری‌ها و تخریب زیرساخت‌ها در صورت تداوم جنگ به مدت ۶ ماه، تلاش سازمان ملل و دیگر سازمان‌های بشردوستانه برای

و نامه عبدربه منصور هادی، رئیس‌جمهور مستعفی یمن، به شورای امنیت سازمان ملل در خصوص عدم برخورداری وی از حق کنترل و نظارت بر بازداشتگاه‌ها و زندان‌های جنوب یمن و دیگر مراکز تأسیس شده توسط نیروهای اماراتی.
^{۶۰} پیتر سلیس‌بری، پژوهشگر مؤسسه کشورهای عرب خلیج (فارس) در واشنگتن. قابل بازیابی در لینک:

رساندن کالاها و کمک‌های ضروری در خلال جنگ و به ثبات رسیدن شرایط حقوق بشری در حدیده در صورت توافق مناقشات در این بندر؛

۶- نگاهی به استفاده امارات متحده عربی از سربازان مزدور در جنگ یمن!^{۶۱}

الف) استفاده از گروه‌های متفاوتی از سربازان مزدور در این جنگ تحت عنوان «پیمانکاران نظامی خصوصی»^{۶۲} مستندات ارائه شده در خصوص اتکا این کشور به پیمانکاران خارجی جهت محقق ساختن اهداف نظامی و اطلاعاتی خود در ابعاد گسترده؛

ب) درخواست سازمان حقوق بشر عرب در انگلیس، از شورای حقوق بشر سازمان ملل در اوایل سال جاری میلادی، مبنی بر تشکیل کمیته‌ای ویژه جهت تحقیق و تفحص در خصوص استخدام سربازان مزدور برای انجام شکنجه و اعدام‌های فراقانونی، همچنین استفاده از مزدوران اهل استرالیا، آفریقای جنوبی، کلمبیا، السالوادور، شیلی و پاناما در جنگ یمن؛

ج) عدم ورود امارات متحده عربی به جنگ یمن در صورت امکان ناپذیر بودن به‌کارگیری سربازان مزدور و پیمانکاران نظامی خصوصی از کشورهای دیگر: استفاده امارات از این سربازان در موقعیت‌ها و تحولات دیگر، از جمله مقابله با دزدان دریایی در سواحل سومالی در سال ۲۰۱۲ و یا گزارش‌هایی مبنی بر احتمال به‌کارگیری سربازان آمریکایی از شرکت بلک‌واتر^{۶۳} به‌منظور حمله به قطر در سال ۲۰۱۷، پیش از اعلام حصر آن در ماه ژوئن این سال؛

د) ملاحظات و نگرانی‌های نهادهای حقوق بشری در خصوص نقض حقوق بشر و قوانین بین‌المللی توسط این نیروها، به‌رغم منکر شدن مقامات کشورها در به‌کارگیری این افراد و یا پنهان کردن آن در زیر اختیارات حکومت کشور مزبور؛

^{۶۱}. دیوید آیزنبرگ، پژوهشگر مستقل مسائل نظامی، سیاست خارجی و امنیت ملی و بین‌المللی آمریکا. قابل بازیابی در لینک:

<https://lobelog.com/the-uae-in-yemen-with-a-lot-of-help-from-its-mercys/>

^{۶۲}Private Military Contractors

^{۶۳}Blackwater

*ائتلاف به رهبری عربستان و انصارا... در یمن

- انتشار گزارش از سوی سازمان عفو بین الملل، در روز جمعه اول تیرماه ۱۳۹۷، در خصوص نقش مشترک ائتلاف عربی به رهبر عربستان و (نقش ادعایی) نیروهای انصارا... در وخیم تر ساختن بحران بشری در یمن، بر اساس مصاحبه‌های انجام شده توسط این سازمان با ۱۲ فعال حقوق بشر، ۶ پزشک و ۳ تن از کارکنان کادر بهداشتی و درمانی و ۵ فعال اجتماعی محلی، در شهرهای صنعا، حدیده و تعز، از دسامبر ۲۰۱۷ تا ژوئن ۲۰۱۸، مبنی بر:

الف) کشته شدن ۶ هزار، زخمی شدن ۱۰ هزار و بی جا و آواره شدن ۲ میلیون تن از شهروندان یمنی و نیاز مبرم ۷۵ درصد از جمعیت کشور به کمک‌های بشردوستانه و از این رو، رقم خوردن بزرگ‌ترین بحران بشری جهان در این کشور؛

ب) نقش ائتلاف به رهبری عربستان در اعمال محدودیت بر گذرگاه‌های اصلی برای ورود کالاها و کمک‌های ضروری، همچون مواد غذایی، سوخت، دارو و لوازم پزشکی و نقش (ادعایی) مقامات انصارا... در ایجاد مانع بر سر راه اقدامات بشردوستانه ضروری در داخل کشور؛

ج) درخواست سازمان عفو بین الملل از شورای امنیت سازمان ملل، مبنی بر حصول اطمینان از همکاری تمامی طرف‌های درگیر در این جنگ در راستای فراهم آوردن امکان عبور آزادانه و بدون مانع کمک‌های بشردوستانه ارائه شده از سوی تمامی نهادهای سازمان ملل و سازمان‌های بشردوستانه، از جمله مواد غذایی، سوخت، دارو و تجهیزات پزشکی؛

د) اعمال تحریم‌های هدفمند علیه مقامات و نهادهای مسئول، مانع تراشی بر سر راه ارائه کمک‌های بشردوستانه به دلیل ارتکاب به نقض قوانین بشردوستانه بین المللی و یا حتی جنایت جنگی؛

^{۶۴} مصاحبه با نیل پتریک، پژوهشگر سیاست خاورمیانه. قابل بازیابی در لینک:

ه) لزوم پایان دادن ائتلاف عربستان، به ایجاد مانع بر سر راه واردات کالاهای ضروری از تمامی بنادر یمن در دریای سرخ و یا به تأخیر افکندن آن، همچنین اقدام برای گشایش مجدد فرودگاه صنعا به روی پروازهای تجاری^{۶۵}؛

و) تحت فشار قرار دادن این ائتلاف توسط کشورهای حامی آن، از جمله ایالات متحده آمریکا، بریتانیا و فرانسه برای جامه عمل پوشاندن به موارد ذکر شده^{۶۶}.

※امارات متحده عربی در قطر

– آغاز جلسات رسیدگی به شکایت قطر از امارات متحده عربی، مبنی بر «اعمال تبعیض علیه قطر و شهروندان قطری» در خلال تحریم یکساله این کشور از سوی کشورهای عربستان، امارات، بحرین و مصر، در دیوان بین‌المللی دادگستری در لاهه (هلند)، در روز چهارشنبه ۶ تیرماه ۱۳۹۷، از جمله متهم کردن امارات متحده عربی به نقض تعهدات خود ذیل کنوانسیون بین‌المللی حذف تمامی موارد تبعیض نژادی، همچون ممنوعیت ورود شهروندان قطری به خاک امارات و جدا شدن خانواده‌ها از یکدیگر، ممنوع‌الکار شدن این شهروندان و مصادره اموال و دارایی‌های آن‌ها در این کشور و تهدید به مورد پیگرد قانونی قرار گرفتن افراد ارائه‌کننده هرگونه کمک به شهروندان قطری. گفتنی است این دادگاه روز جمعه ۸ تیرماه ۱۳۹۷، به مناقشه میان طرفین پرداخته است. این در حالی است هیأت اماراتی در واکنش به شکایت اخیر قطر علیه این کشور، با صدور بیانیه‌ای این شکایت را «بی‌اساس» خوانده و یکی از مقامات وزارت خارجه قطر نیز، بیانیه امارات در این خصوص را «ضعیف» توصیف کرده است.^{۶۷}

^{۶۵}. مصاحبه با نیل پتريک، پژوهشگر سیاست خاورمیانه. قابل‌بازیابی در لینک:

<https://www.cfr.org/interview/how-uae-wields-power-yemen>

^{۶۶}. گزارش سازمان عفو بین‌الملل. قابل‌بازیابی در لینک:

<https://www.amnesty.org/en/documents/mde31/8505/2018/en/>

^{۶۷}. گزارش اسوشیتدپرس. قابل‌بازیابی در لینک:

https://www.apnews.com/060e1d86a2194a989e0dc40cf567b559/UN's-highest-court-begins-hearing-Qatar-lawsuit-against-UAE?utm_campaign=Brookings%20Doha%20Center&utm_source=hs_email&utm_medium=email&utm_content=64069573